

ja će imati da izradi definitivni nacrt zakonskog projekta o uređenju viših pedagoških škola u našoj zemlji

Cilj je višim pedagoškim školama, po ovome novom projektu, spremanje učiti, osn. škola za nastavnike građanskih škola i školske nadzornike.

Radi toga škola se deli na dva tečaja: prvi i drugi, od kojih svaki traje po dve godine.

U prvom tečaju spremaće se isključivo nastavnici građanskih škola. Slušaoci, koji uspešno svrše I. tečaj, ako žele učiti, osn. škola za nastavnike građanskih škola i školske nadzornike.

Za buduće školske nadzornike traži se po ovome projektu ista sprema koja i za profesore učiteljskih škola.

Oni, koji svrše I. tečaj i polože ispit, postaju odmah nastavnici građanskih škola bez ikakvog drugog državnog ispita i u godinu službe uračunavaju im se odmah sve godine, koje su proveli kao učitelji osnovnih škola.

Kako su prosvetni zakoni u organskoj vezi, ovde je veliku smetnju pravilo i to, što ni do danas nije izrađen nacrt novog zakona o građanskim školama, zbog čega je teško i za sadanju V. P. Školu izraditi nastavni plan i program, jer nije još definitivno obeležen tip i karakter tih budućih građanskih škola.

Za one slušaocce, koji i II. tečaj V. P. Škole po novom projektu, predvide se pored diplomskog ispita i naročiti profesorski ispit u užem obimu, kojim će kandidat pored ostalog imati da pokaže i svoje znanje jednoga od živih jezika. Tek po tome ispitu on stiče pravo za profesora učiteljskih škola, odnosno šk. nadzornika i plata mu se određuje prema godinama službe u koje je proveo kao nastavnik osnovne škole.

Na višem tečaju pedagoška grupa je specijalna, a u nižem opšta za sve slušaocce.

Pored ovoga nacrtu za novi zakon o pedagoškim školama, konferencija je na osnovu sadanje Uredbe o v. p. školama izradila i podelu predmeta na grupe po kojima će se spremati slušaocci u sadanjim višim pedagoškim školama. Grupa ima 5 i to:

1. Narodni jezik, narodna književnost, istorija i geografija. Od 23. časa nedeljno koliko je predviđeno za ovu grupu, pedagoškoj grupi, koja je opšta za sve, dodeljeno je 10 časova;

2. Narodni jezik in književnost, tuđ i e z i k i istorija — svega 24 časa nedeljno. Obeležie ovoj grupi daju strani jezici;

3. grupa. Ovo je isto vreme po nastavnoj građi najveća grupa: ona obuhvata jestasvenicu (zoologiju, botaniku i mineralogiju), hemiju i geografiju sa 23 časova nedeljno;

4. grupa. Matematika, fizika i hemija sa 23 časa nedeljno;

5. grupa. Matematika, crtanje (sa modelisanjem) i geometrijsko crtanje.

Kao što se vidi predviđeno je da V. P. Škola ima da potpuno zameni univerzitet t. j. da sprema nastavnike ne samo za pedagošku no i za ostale grupe predmeta

Pored ovoga mi ćemo ukratko izložiti i sve ostalo što je urađeno u pogledu pripremnih radova za otvaranje V. P. Škole u Beogradu na osnovu Uredbe koja sad važi.

Pre svega naglašujemo, da se u pogledu naučnog rada naša V. P. Škola neće moći u čemu oslanjati na Univer-

zitet tj. moraće sama organizovati kabinete za sve grane nauka pošto je isključena mogućnost da se posluži institutima Univerziteta.

Radi toga utvrđen je definitivni spisak stvari i učila a i plan celokupnog unutarnjeg uređenja škole. Ali ono što je najglavnije i od čega zavisi realizovanje svega, to su dve stvari: **bužet i zgrada.**

Dok državni budžet ne bude odobren, ne može se pomišljati ni na kakve nabavke. Isto tako i dok se ne osigura zgrada za smeštaj škole ne može se pomišljati na objavljivanje stečaja za prijem kandidata. Po proračunu rektora g. Simića za smeštaj škole potrebna je zgrada sa najmanje 20 soba. Ako se u Ministarstvu Prosvete misli na realizovanje ovoga rada, onda je imperativna dužnost nadležnih da odmah nadu zgradu za smeštaj ove škole.

Odnosno prijema slušaoca, odlučeno je da ne bude nikakvog prijemnog ispita. Pri izboru kandidata uzima će se u obzir uspeh na učiteljskoj maturi, ocena dobivena na praktičnom učiteljskom ispitu i ocena učiteljskog rada. Prmaće se kandidati sa najmanje 3 godine uč. službe i do 38. godine starosti.

Svi primljeni slušaocci imaće platu i sve ostale prinadležnosti kao i da su na dužnosti.

Iz Jugoslavije.

Čenik šolskih tiskovinj, učnih knjig in drugih potrebnih je izdala Učiteljska tiskarna. Čenik je zelo obsežen in nam odpira pregled čez lastno zalogo tiskovinj in osamosvojitve na tem polju. Posebje moramo omeniti podjetnost Učiteljske tiskarne z ozirom na izdajo »Galerije naših velmož«: Vodnika, Slomška, Stritarja, Gregorčiča, Prešerna in Levstika. S tem je Učiteljska tiskarna započela lepo sistematsko kulturno delo v prosepah spoznavanja naših zaslužnih književnikov potom šole in potom doma, ker slike so umetniško delo in niso le dobro učilo ampak tudi lep okras domači hiši. Poleg slik je pričela tiskarna tudi z izdajo umetniških kipov in je izdala v naravni velikosti doprni kip kralja Aleksandra I. in pesnika Simona Jenka. Finkova zbirka šolskih naredb in odredb upamo da je začetek redne izdaje vseh šolskih zakonov in odredb in slovenskem jeziku. Drugi in tretji oddelek čenika nam kaže lepo izpopolnjevanje in napredovanje zaloge Učiteljske knjigarne v Ljubljani. Drugi oddelek nam kaže naš književni trg glede učnih knjig in reči moramo, da je Učiteljska tiskarna zelo udeležena na njem in je mnogo storila, da smo po prevratu dobili potrebne šolske knjige. Imenik knjig v tretjem delu nam pa kaže lepo književno zalogo Učiteljske knjigarne bodisi glede knjig lastne založbe in tudi knjig tujih založb in to iz mladinske literature, leposlovnih knjig, gospodarskih, znanstvenih pesmaric in drugih publikacij. Pogrešamo pa celotnega seznama pedagoške literature in tozadevne zaloge. Ne samo knjig Slovenske šolske Maticice, ampak tudi drugih knjig iz jugoslovanske pedagoške literature, ki jih izdaje n. pr. Hrvatski Pedagoški književni zbor v Zagrebu, Natošević v Novem Sadu in druge, posebno učiteljske zaloge v naši državi. S tem bi storila Učiteljska knjigarna velik korak naprej in lepo kulturno delo za pedagoški, šolski in stanovski napredek ter za povzdigo samoiz-

navo posebno Slovenijo in nas lepo popelje po naši novi državi ter nam odkriva njene krasote. Seznanja nas s kulturnimi, književnimi in zgodovinskimi odnosi do Hrvatov in Srbov, med »velikimi našimi možmi« omenja Vuk Stefanovića Karadžića — kar je posebno hvale vredno — vendar bi stavili na tej stopnji še večje zahteve za medsebojno književno in kulturno spoznavanje in velja pri Černeju omenjeno tozadevno načelo še v večji meri za četrti čitanko. Vrline naše širše domovine odkriva Rape v geografskem oziru v dovršenih sestavkih, tudi zgodovine dosedaj ločenih skupin se lepo dotakne, pogrešamo pa še več sestavkov, ki bi nas seznanjali z običaji, šegami in navadami in domačim življenjem tega nam dosedaj »nepoznanega« ljudstva troimenega naroda. V priznanje mu je, da njegova »Slovenija« ne pozna političnih meja: jezikovno naše ozemlje, je naša Slovenija! Lepo popelje našo mladino po neodrešeni domovini in jo seznanja z njo, bodisi na sever, bodisi na jug; posebno v toplih besedah odkriva P. Plesničar s Svete gore mladini to našo zemljo, jasno in odkrito: Jezik tamošnjega naroda je slovenski! »Narod, ki biva ob soških bregovih in njenih do-

tokih, je najzavednejši del našega jugoslovanskega naroda. To so naši neodrešeni bratje, ki čakajo kralja Matjaža in njegove močne vojske, da jih rešita.« Medtem ko v drugih, neodrešeni domovini posvečenih sestavkih, opažamo zgolj geografski ali gospodarski poudarek, pogrešamo pa nacionalnega: da tudi tam živi naš narod! Vendar bi želeli še podrobnejšega opisa neodrešene domovine: da se nam ne izgubi v zgodovini ni jeden drobec, ki priča o pravični tirjati te zemlje kot naše lastnine in bo živelo to pravo v našem narodu. Postojna s svetovnoznano jamo bi zaslužila posebnega sestavka, omenja se jo le pri dotokih Save in potovanju iz Gradca v Trst; niti pri apnencu ni omenjenih kapnikov in tega podzemnega čuda. Ako imamo Dalmatinsko Primorje in Hrvatsko Primorje, zakaj bi ne imeli Slovenskega Primorja: če nas obrežna voznja popelje iz Voloske do Pulja, zakaj bi ne šli naprej, do Kopra, do slovenske okolice Trsta — Barkovlj, Devina in izliva Soče, kjer ima slovenska govornica stik z morjem, kjer imamo naše pravo na morje in zakaj ne bi imenovali vse to Slovensko Primorje; zakaj izbrisujemo spomine na beneške Slovence?

— **Ljutomer. Himen.** Poročila se je 7. t. m. tukaj gđ. Inka Karbova, učiteljica pri Sv. Križu z g. Vikt. Kladnikom, inženierjem t. č. v Ljutomeru. Bilo srečno!

— **Poročil se je 9. t. m. tovariš Milan Vrezec,** nadučitelj v Ribnem pri Bledu z gospico Viktorijo Stakola iz Mirnika v Juljski Benečiji. Obilo sreče novoporočencema!

— **Razstava deških ročnih del na Bledu.** V dneih 29.—30. julja t. l. se je na Bledu vršila razstava šole deških ročnih del. Tu je bilo razstavljenega mnogo zanimivega materijala kakor: okvirčki, obešala tintnički itd. s podobami Bleda, dalje umetno izdelani otroški vozički, izrezljane samokolnice ročice, živali v lesožigu itd. itd. Razstavo je posetilo do 2200 obiskovalcev med njimi tudi znani strokovnjaki in visoke osebe: Dr. Karol Veleminski, referent za šolska ročna dela v prosvetnem ministarstvu v Pragi, Dr. Skaberne, šef oddelka za prosveto v Ljubljani, dvorni maršal Damjanovič in mnogo učiteljstva ter na Bledu bivajočih tuincev. Vsi obiskovalci so bili preseučeni lepim uspehom, kajti šola je začela svoje koristno delo šele lansko jesen, in vsi so se laskavo izrazili o zmožnosti in marljivosti vodje šole tov. Leopolda Baebleria. Dvorni maršal se je

čutil, da ta šola nima specialne ministerske podpore. Dr. Veleminski pa je povabil tov. vodjo za drugo leto v Prago. Uspeh razstave je razviden iz dejstva, da so bili vsi izdelki do zadnjega prodani in je došlo še toliko naročil, da bodo učenci delali celo med počitnicami. Vidi se, da je bila taka šola na Bledu zelo potrebna in je želeli, da se še razširi pod spretnim vodstvom tovariševim. — D. H.

Vestnik meščanskih šol.

OSNUTEK NAŠEGA GLASILA.*

(Poročilo D. Humeka, določeno za kongres meščanskoškolskega učiteljstva.)

I. Potreba glasila. S spočetjem in rojstvom naše države je stopilo tudi šolsko vprašanje z veliko silo pred vse one, ki jim je vsestranski razmah in napredek domovine njih lastno življenje in spas. Na vseh koncih in krajih se oglašajo poklicani in nepoklicani strokovnjaki in nestrokovnjaki, ki bi radi čez noč preobrazili naše šolstvo v ne vem kako modernem smislu. Zdi se pa, da navzlic veliki gorečnosti reformatorjev njih delo le počasi napreduje. Skoraj bi rekli, da danes, po skoraj štiriletnem obstanku svoje države nismo prišli v šolstvu preko najnujnejših nasvetov in osnutkov, pa raznih umestnih in neumestnih naredb, ki so ostale to kar jim je sojeno: cunjje papirja brez življenjskega toka in ustvarjajoče sile.

Se so prevelike razlike med tremi brati in njih mišljenjem in shvatanjem nalog o napredku. Prevelika je še njih ljubezen do starih odnošajev in uredb in prevelik strah pred izpremembami, ki bi slučajno ne ugajale na tem ali onem koncu države. Za podkrepitev svojih trditve navajam samo zakon o osnovnih šolah, ki ga mrcvarijo na žive in mrtve, pa ni upanja, da bi postal v doglednem času kri in meso. O zakonu za meščanske šole si pa sploh ne upam govoriti, ker se bojim, da ga ni več niti v osnutku.

Meščanska šola je v Jugoslaviji sploh čuden pojav. Živi, a ne more živeti, umira, a ne more umreti. Skoraj tako je tudi z nje učiteljstvom, ki danes koleba med drugimi tovariši in ve samo to, da zahteva oblast od njega izpitov in težkega dela, ni pa še ustvarila niti črke, ki bi bili z njo zasigurni delu in izobrazbi primerni življenjski pogoji.

Kdor ni slep, mora spoznati, da visimo v zraku in da smo nekako »vogelfrei«. Ali ve kdo danes, bo li obstojala meščanska šola in kakšna bo? Ali bo taka, kakršno hočemo mi in kakršna je potrebna narodu? Ali ne bodo iztegnili po njej svojih pregrešnih prstov oni, ki so povsod, kjer jih ni potreba, pa bodo ubili našo idealno šolo ali pa ustvarili protivoro, nevedno nas in našega rodu?

In kje so vzroki, ki so vstvarili to za meščansko šolo toli zatohlo ozračje? Nekateri, ki imajo navado, da iz kdove kakšnih nečednih razlogov obmetavajo Beograd z blatom, trdijo, da se godi to radi tega, ker v Srbiji niso poznali meščanskih šol. Taka trditev se mi vidi ničeva! Nekaj resnice je sicer morebiti

* Pričujoča razprava je bila namenjena za kongres v Zagrebu, kjer sem pa radi pičlega časa govoril le o gospodarskem vprašanju lista, ki bi bil stanovsko glasilo učiteljstva meščanskih šol za vso državo. Kongres je enodušno pozdravil izdajanje takega glasila, in so prve priprave za njega udejstviteve že v teku. D. H.

da posebno na tej stopnji otroci radi deklamirajo, ker so še iz nižjega razreda navajeni memoriranja, vendar se nam zdi, da je jezikovno pridobljenega več iz proze nego iz poezije. A tudi ta greh ni greh s stališča umetniške vzgoje in vzbujanja smisla za njo; hoteli smo podariati le veliko radodarnost v tem oziru. O spoznavanju hrvatske in srbske literature na tej stopnji sicer ni govora; a več drobtinic iz mladinske književnosti obeh skupin tudi na tej stopnji ne bi škodovalo dobri strani knjige, nasprotno, pokazali bi s tem, da hočemo čim globlje pripravljati pot za skupno jugoslovansko kulturo in književnost in prisvojiti narodu literarno svojini poedinih skupin, kot sedanjo našo skupno last. V dobro pa moram šteti Černeju da se je, čeprav s par odlomki, a v iskrenih besedah spomnil naših neodrešenih bratov in neodrešene domovine.

Rapetova čitanka je bogata: bogata po vsebini, bogata po jeziku in bogata po izbiri snovi. Dr. Čajkovic dodeljuje ožjo domovino tretji čitanki, četrto čitanko pa poveča obširno in temeljito izključno naši novi širši domovini, Jugoslaviji; Rape ima združeno v svoji čitanki snov ožje in širše domovine, obrav-

navo posebno Slovenijo in nas lepo popelje po naši novi državi ter nam odkriva njene krasote. Seznanja nas s kulturnimi, književnimi in zgodovinskimi odnosi do Hrvatov in Srbov, med »velikimi našimi možmi« omenja Vuk Stefanovića Karadžića — kar je posebno hvale vredno — vendar bi stavili na tej stopnji še večje zahteve za medsebojno književno in kulturno spoznavanje in velja pri Černeju omenjeno tozadevno načelo še v večji meri za četrti čitanko. Vrline naše širše domovine odkriva Rape v geografskem oziru v dovršenih sestavkih, tudi zgodovine dosedaj ločenih skupin se lepo dotakne, pogrešamo pa še več sestavkov, ki bi nas seznanjali z običaji, šegami in navadami in domačim življenjem tega nam dosedaj »nepoznanega« ljudstva troimenega naroda. V priznanje mu je, da njegova »Slovenija« ne pozna političnih meja: jezikovno naše ozemlje, je naša Slovenija! Lepo popelje našo mladino po neodrešeni domovini in jo seznanja z njo, bodisi na sever, bodisi na jug; posebno v toplih besedah odkriva P. Plesničar s Svete gore mladini to našo zemljo, jasno in odkrito: Jezik tamošnjega naroda je slovenski! »Narod, ki biva ob soških bregovih in njenih do-

tokih, je najzavednejši del našega jugoslovanskega naroda. To so naši neodrešeni bratje, ki čakajo kralja Matjaža in njegove močne vojske, da jih rešita.« Medtem ko v drugih, neodrešeni domovini posvečenih sestavkih, opažamo zgolj geografski ali gospodarski poudarek, pogrešamo pa nacionalnega: da tudi tam živi naš narod! Vendar bi želeli še podrobnejšega opisa neodrešene domovine: da se nam ne izgubi v zgodovini ni jeden drobec, ki priča o pravični tirjati te zemlje kot naše lastnine in bo živelo to pravo v našem narodu. Postojna s svetovnoznano jamo bi zaslužila posebnega sestavka, omenja se jo le pri dotokih Save in potovanju iz Gradca v Trst; niti pri apnencu ni omenjenih kapnikov in tega podzemnega čuda. Ako imamo Dalmatinsko Primorje in Hrvatsko Primorje, zakaj bi ne imeli Slovenskega Primorja: če nas obrežna voznja popelje iz Voloske do Pulja, zakaj bi ne šli naprej, do Kopra, do slovenske okolice Trsta — Barkovlj, Devina in izliva Soče, kjer ima slovenska govornica stik z morjem, kjer imamo naše pravo na morje in zakaj ne bi imenovali vse to Slovensko Primorje; zakaj izbrisujemo spomine na beneške Slovence?

Rape se ni opiral pri sestavi svoje čitanke na sestavke iz prejšnjih beril, izluščil je že preveč obdelano, izrahljeno snov in je odprl vrata k predalom svoje čitanke domačemu mlademu svetu, posebno iz učiteljskih vrst, in marsikatero praktično, prav izborna jedro prihaja ravno iz tega kroga; posebno v dobro pa je to zaraditega, ker ravno ti sestavki povzdigujejo čitanko z ozirom na nove potrebe in jo prilagode novemu duhu in novim razmeram — da jo lahko z mirnim srcem nazivamo moderno čitanko.

Zelimo, da izda Učiteljska tiskarna že skoro še peti del svojih čitank, ki naj bo zase tako dovršen, kakor so dosedanja in naj harmonično zaključijo lepo kulturno delo, ki ga je napravil upravni odbor Učiteljske tiskarne z organizacijo izdaj slovenskih čitank za osnovne šole. Njene čitanke bodo podlaga za vzgojo sedanje generacije slovenske mladine po vsej Sloveniji.

Ivan Dimnik.

Vsak Jugoslovan mora biti član „Jugoslovanske Maticice!“

na tem, največ so pa krivi oni činitelji, ki so vedeli, da pri nas obstoja meščanska šola, pa niso ob pravem času opozorili na njo in nje učiteljstvo.

Mnogo krivde je pa v nas samih. Poznali se nismo vse do poslednjih dni, do polnočne ure, ko nas je živa potreba poklicala na krov. Se je med nami tovarišev, ki nimajo nikakršnega ožjega stanovskega ponosa in nič navdušenja za meščansko šolo. In te šole, kako so različne! Tu je pravzaprav višja osnovna šola, tam trgovska šola, ondi strokovna poljedelska šola, pa prava meščanska šola in tako dalje. In še proti tej tako neenotni stavbi so venomer naprejeni napadi. Prepričan sem, da so v Beogradu proti njej trajno na delu skrivne sile, ki so v strahu, da bi se ne tlačila od osnovnih šol ali pa bi se ne vrnila med srednje šole ali bogve kam.

Morebiti bo navzlic vsem zaprekanj končno vendarle vstala meščanska šola kot velika kulturna pridobitev in bo vseeno potrjen zakon, ki bo osigural nje razmah in preporod. In tedaj bomo stali pred novimi nalogami prilično nepripravljeni, in naše vrste bojo navzlic organizaciji brez tesnejše duševne vezi. Enotnost meščanske šole bo sicer na papirju, ne pa v našem pojmovanju in delu, zakaj tovariš na jugu ne bo znal, kaj dela in kako shvata svojo zadačo tovariš na severu. Poleg tega si bomo morali vzgojiti naraščaj, ki bo zmožen, da naredi iz meščanske šole to, kar bi morala biti. Nje dobrine bomo morali prenesti v vse pokrajine naše države, tudi v one, ki je doslej niso poznale. In kako naj izvedemo vse to? Ali samo z zborovanji in kongresi, ki se jih more vdeležiti le pičlo število tovarišev? Ali samo z osebnim dopisovanjem od tovariša do tovariša?

Pravo in edino orožje za stanovski boj in edino možno torišče za skupno in enotno delo je glasilo, ki bi služilo nam, našim težnjam in razvoju meščanske šole. Res je, da imamo danes že mnogo šolskih in učiteljskih listov, a kdor jih čita, bo našel v njih prav malo o nas in naših šolah. Nekateri menda še niso imeli na svojih straneh natisnjene besede meščanska šola. Pravijo, da smo deloma krivi sami, ker ne pišemo in poročamo. Na tej trditvi je gotovo nekaj resnice, res je pa tudi, da ostane tako dopisovanje lokalizirano, kakor so več ali manj lokalnega pomena posamezna glasila ali revije. O političnih listih ni da bi govorili. V njih je prostora za dve drugo, le za šolo in nje učiteljstvo ga ni.

Glasilo, ki bi hotelo v polni meri vršiti svojo nalogo, bi moralo, prihajati ne le v vsako meščansko šolo, ampak kot veren svetovalec in prijatelj k vsakemu tovarišu. Če in ko bo sprejet in podpisan zakon o meščanskih šolah, se bomo šele zavedli, da se komaj prične naš boj, pa bilo z ozirom na naš pravni položaj ali pa glede uredbe moderne meščanske šole.

II. Kakšno bodi glasilo. Kdor hoče dati mnogim, mora imeti veliko. Našim potrebam bi mogel ugoditi le prilično obsežen list s skrbno izbrano vsebino. Ker je pa v današnjih razmerah izdaja najskromnejše publikacije zvezana z neizmernimi stroški, bi morala biti vsebina lista še bolj iskreno izbrana in aktualna tako, da bi nam na čim manjšem prostoru nudila klenega zrnja, brez ničvrednih lupin, brez besedičenja in dolgozveznosti.

V prvi vrsti bi moral biti list opremljen s članki, ki bi osvetljevali in se zavzemali za učiteljstvo meščanskih šol. Skrbno bi moral registrirati vsako izpremembo v naš prid ali v naše zlo. Moral bi biti neizprosno bojevnik za naše pravice, ki so danes v primeri z dolžnostmi enake ničli. Boriti bi se moral za izenačenje naših prejemkov po vseh pokrajinah ali oblastih države. V tem oziru so vladale doslej neverjetne razlike, ki so v svojih posledicah docela neupravičene, često smešne in nam v nečast in škodo.

Po sprejetju zakona o meščanskih šolah se bojo pokazale potrebe ustroja in preureditve meščanske šole in določitve nje razmerja do drugih zavodov. Tudi tu ni javnosti, in je meščanska šola često zapostavljena na škodo svojemu ugledu in brez vskaršne potrebe. Opozorjam samo na dejstvo, da je v novem zakonu o kmetijskih šolah določeno, da tvorijo njih podlago spodnja gimnazija ali realka, o meščanski šoli pa ni govora. In vsakdo ve, da je absolvent četrte meščanske šole neprimerno zmožnejši za praktičen študij na strokovnih šolah kakor pa na primer gimnazijec s svojo doseženo jezikovno izobrazbo. Nasprotno pa srednje obrtne šole od nekaj rade sprejemajo absolvente meščanskih šol, ki tvorijo njih najboljši material. Takih

obsurdnih določb je še mnogo in so posledica naše dosežane neorganiziranosti. Tudi v tem oziru bi naše lastno glasilo mnogo koristilo, ker bi pravočasno opozarjalo tovariše in oblasti na nepravičnosti, ki bi se jim bilo na ta način lahko izogniti.

Če bo ideja meščanske šole prodrla in jo bo sankcioniral zakon, se bo v narodu kmalu utrdila in priljubila.

Dokaz priljubljenosti teh šol nudi Slovenija, kjer se je njih število v treh letih potrojilo. V tem hipnem narastku se pa kažejo tudi slabe strani. Predvsem se vidi, da nimamo zadosti zmožnega, z idejo meščanske šole zadosti prepričanega učiteljstva. Tudi če bi imeli zadosti primernih vzgojevališč za meščansko učiteljstvo, bi s tem še ne odstranili zla. Poleg znanstvene izobrazbe je potrebna praktična izurjenost, ki je učitelju na meščanski šoli često bolj potrebna nego znanstvena navlaka, ki je slab metodik ne zna s pridom prodati učencem.

Zato bi moral list prinašati poleg znanstvenih razprav iz vseh panog človeškega znanja tudi dobra metodična navodila, ki bi bila posebno mladim tovarišem najboljše pomoč v prvem času njih praktičnega udejstvovanja. Koliko lepih poizkusov novih metod in učnih pripomočkov, ki so jih ustvarili dobri učitelji na meščanskih šolah ostane nepoznanih vsem drugim tovarišem samo zato, ker nimamo skupnega glasila, ki bi bilo vsem učiteljem in izvediteljem.

Če hočemo našo mladino vzgojiti v oni veliki ljubavi do domovine, ki je v bodočih dneh potrebna za nje utrditev in razmah, moramo sami poznati in ljubiti te naše gore in ravnine, naše bistre reke in sinje morje, pa naš narod, ki je v bistvu dober in nepokvarjen. In koliko grešimo v tem pogledu! Ali nismo se po pokrajinah zaplankani in le s strahom gledamo preko plotov kaj delata brata? Koliko dobrega bi v tem oziru lahko storil dober list, ki bi redno poročal o delu naših tovarišev širom domovine, pa o domovini sami, nje napredovanju, o kulturnih pridobitvah, o drugih učnih zavodih in njih odnošajih do nas!

Nam ki živimo često na samotni, daleč od velikih kulturnih središč, je knjiga in časopis vse kar nas veže z zunanjim svetom. Žal, da nam današnji politični listi ne morejo nuditi nikakršne hrane in da se vsebolj množi vrsta ljudi, ki političnih poročil ne čita, ker se boji zastrupljanja. Tembolj pa nam je potrebno, da poznamo sodobna dela, ki so posvečena vzgoji in pouku. Naš list bi vršil važno nalogo tudi s tem, da bi prinašal ocene novih del iz znanstva, literature, pedagogike in metodike, zakaj potrebno je, da se vsebolj posvetimo knjigi in prepustimo politiziranje ljudem, ki imajo že od rojstva za to patent.

Nikakor nisem imel namena, da bi izčrpno očrtal in ugotovil vsebino, ki bi jo moral obsegati naš list. Je to stvar spretnega urednika. Hotel sem le pokazati, da imamo pred seboj širo neobdelano njivo, ki pričakuje oračev. Se li čutimo dovolj močne po številu in energiji, da bi se lotili tega dela in ga vršili meščanski šoli v prid in nam v čast in ponos? Ni mi docela znana celotna statistika meščanskih šol, prepričan sem pa, da naše število ni majhno. Treba je le ugotoviti veličino naše požrtvovalnosti in volje.

In še nekaj. V nas je lahko dosti dobrih pisateljev, poročevalcev in končno tudi spretnih urednikov. Denimo, da bi bila prva številka spisana in urejena po vseh pravilih moderne revijske žurnalistike. In kaj! Biti mora tudi tiskana in razprodana! S tem prehajam k tretji točki poročila. Vprašanje je to vse okrutno realno, a prav zato tembolj potrebno pojasnilo.

III. Gospodarska stran. Stopil sem k temu in onemu tiskarju in sem ga prašal, koliko bi stal tak in tak list. Prav pri vseh sem najprej izvedel, da so danes cene nestalne — to sem sicer vedel že sam — da pa nimajo tendence padanja, ampak bodo še naraščale. Še in še! No, pa povejte za informacijo sedanjo ceno. In so mi povedali. Prvi je dejal: List v obsegu 32 strani ali dve tiskani polni navadne revijske oblike, z mehikimi platnicami iz barvastega papirja, tisk deloma v latinici deloma v cirilici, 500 izvodov za ceno 2679 Din ali izvod za nekaj več nego 5 Din. Pri tem pa ni všteta vezava zvezkov, ki bi stala za izvod 75 para.

Druga ponudba je bilo podana bolj okroglo z besedami: Posamezen komad kompletno 15 K. V mislih je bila ista velikost in isti obseg s platnicami vred.

Tretja ponudba je bila najsolidnejša in se je glasila: 500 izvodov 5900 K ali komad okroglo 12 K, 600 izvodov 6200 kron ali komad 10.66 K. Oprema ista, ki sem jo omenil v prvem slučaju.

Če bi ostale cene količkaj stalne bi se dala naša namera udejeviti, a le na ta način, da bi bil naročen na list vsak organizirane, zakaj s tiskarno še niso spravljene vsi stroški, ampak nam je računati še z upravnimi stroški, s pošto in končno z nagradami, ki bi pa zpočetka ne mogle priti v poštev.

Na vsak način je dober premislek prav na mestu. Če izvedemo popolno organizacijo in se zavezemo plačevati tako velik organizacijski davek, da bodo kriti stroški organizacijske uprave in uprave lista, ki bi moral biti seveda obližen, potem se lotimo dela, da udejevimo našo namero. V nasprotnem slučaju pa naši stvarj gotovo ni na kvar, da smo si vprašanje lastnega glasila ogledali nekoliko bliže.

Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

Mladinske organizacije in kmetijsko-nadaljevalne šole.

Viljem Rohrman.

Petdeset let je poteklo, odkar se je na merodajnih mestih priznala potreba kmetijsko-nadaljevalne šole. Ukrenilo se je med tem časom marsikaj, toda brez zaželjenega uspeha. L. 1876 smo dobili prvi učni načrt za kmetijsko-nadaljevalne šole. Z l. 1883 so se začeli prirejati kmetijski tečajji za učitelje. Priredili so se na ta način že številni tečajji, najprej na bivši vinarski in sadiarski šoli na Slapu, potem na Grmu. Ti tečajji se še zmeraj prirejajo. Vzrokov, da se ni dalo dosedaj nič uspešnega doseči, je mnogo. Na merodajnih mestih je manjkalo večjega zanimanja in dela za to ljudsko potrebo, manjkalo je dobro izvedene organizacije za nadaljevalno šolo, manjkalo je vnetih snovateljev in pripravnih učnih moči, manjkalo je navodil in prikladne vzgoje na učiteljski, manjkalo je denarnih sredstev itd. itd. In tako smo danes prav za prav z našo kmetijsko-nadaljevalno šolo tam, kjer smo bili pred polstoletjem. Razvile so se obrtno in trgovsko-nadaljevalne šole, kmetijsko-nadaljevalna šola pa počiva v aktih.

Naša ljudska šola ne zadostuje potrebam kmetijsko-ljudske vzgoje po deželi! Naši kmetijski mladini je treba na vsak način več stanovske vzgoje, da postane bolj sposobna in bolj zvesta svojemu poklicu. Naša kmetija potrebuje vnetih in razumnih gospodarjev, vzetih poslov in dobrih delavcev. Naša mladina se po končani ljudski šoli preveč zanemarija in zapušča. Telesno raste, duševno zastaja. Domača vzgoja ne zadostuje. Večkrat je celo nasprotna ciljem in interesom kmetijskega poklica. Če oče doma vedno le toži o težkem in neahvalnem delu, o slabih letinah, o težkem izhajanju, in če ne vidi nobene svetle točke na svojem poklicu, potem ni nič čudnega, če se sin nalezje tega duha če začne sina pomikati po lažjem zaslužku in lažjem življenju, po tuji sreči in če se nazadnje izneveri svojiemu poklicu. Kar ne stori v tem pogledu domača hiša to pomaga slaba družina, to pospešuje pa tudi razna društva, ki so se razvila po deželi, in ki že v zgodnji mladosti zavajajo mladino na stranska pota in jih zastrupljajo s svojimi strankarsko-političnimi cilji. S takim delom se pospešuje stanovska nezvestoba in omalovaževanje lastnih stanovskih interesov, s takim delom se vcepja in vzgaja nasprotstvo in strankarsko sovražstvo med tovariši in sosedi, s takim delom se zavaja mladina na potrebe in razvade, ki se prav malo prilagajajo razmeram in potrebam našega kmetijstva in kmetijskega življenja zunaj po deželi. Kaj ni to žalostni pojav, da se n. pr. naša mladina ne udeležuje kmetijskih predavanj, ki se prireajo po deželi in da se odteguje svoji izobrazbi, ker ji gredo druge muhe in marnje po glavi?

Kmetijski naraščaj potrebuje stanovske organizacije, da se bo z večjim veseljem in boljšim umevanjem poprijel domačega dela in da se bo boljše zavedal svojega poklica in svojih nalog. Z boljšim umevanjem bo rastle zanimanje, z večjim zanimanjem pa marljivo delo in boljši uspehi! V tem naziranju je treba mladino utrjevati in v tem smislu podpirati domačo vzgojo. Naši mladini je treba odpirati oči in glavo, da bo izpregledala in razumela, da se da na kmetih najbolj srečno živeti, da ima zemlja še bogate zaklade v sebi in da jih je treba znati odpirati, ako naj se blagostanje dvigne. Naša mladina se mora učiti zunaj v naravi opazovati in več misliti. Dopovedati ji je treba in s primerjanjem dokazati, da je kmetija zmožna napredka in večjega uspeha. Vse to lo bo privedlo tako daleč, da bo vzljubila svoj poklic, da se ga bo z veseljem oklenila in da ne bo zapuščala

rodne grude in domačega dela tako lahkim srcem, kakor se to danes godi. **Dvojna so pota**, ki nas privedejo do tega cilja.

Prva pot je ta, da vpeljujemo kmetijsko-nadaljevalne šole.

Če tudi niso podani vsi pogoji za ustanavljanje teh šol, vendar smo že tako daleč, da z njimi lahko pričnemo. Danes imamo že izpopolnjene učne načrte in vsa potrebna navodila in pravila za uvažanje in organizacijo takih šol. Imamo pa tudi že precejšnje število učiteljev, ki so usposobljeni za kmetijsko-prirodnoznanjski pouk. Osnova in uredba teh šol sicer še ni uzakonjena, toda ob resni in dobri volji poklicnega učiteljstva in drugih merodajnih činiteljev se da kmetijsko-nadaljevalna šola tudi brez tega vpeljati. Dokazuje za to imamo. Zadnje zimo na primer se je vpeljala taka šola po prizadevanju nadučitelja Meiovška v Orlavasi v Savinjski dolini in sicer za fante in za dekleta. Dekleta je poučevala učiteljica Brišnik. Šola se je vršila po načrtu, ki je bil objavljen tudi že v 7. števil. »Učiteljskega tovariša« z dne 16. 2. t. l. in vršila se je s prav povoljnimi uspehom. V Dobropolju se je na vršila gospodinjstvo-nadaljevalna šola na kateri je poučevala učiteljica Marija Šketelj.

Nimam namena razpravljati tukaj vse podrobnosti o organizaciji kmetijsko-nadaljevalne šole, ker bi to segalo predaleč. Opozoriti pa moram zlasti na dvojne točke te organizacije. Prvič na to, da je vsa uvedba in uredba teh šol osnovana na principu samopomoči. Slično kakor pri obrtno in trgovsko-nadaljevalnem šolstvu. Zaraditega teh šol ne bo mogoče splošno vpeljati, ampak le tam, kjer se bodo šolske občine v zvezi z merodajnimi činitelji, zlasti tudi s kmetijskimi organizacijami, same potegovale za vpeljavo takih šol in kjer bodo pripravljene prispevati k potrebnim stroškom za vzdrževanje.

Kakor bi bilo želeli, da bi se kmetijsko-nadaljevalne šole povsod razširile, saj je izvenšolska naša mladina povsod potrebna stanovske vzgoje, tako je danes nemogoče ustrezati tej želji, ker manjka po eni strani na raznih naših šolah **originalnih učnih moči**, po drugi strani pa tudi tistih **zavednih občin** in drugih podpornikov, ki bi hoteli prevzeti stroške za vzdrževanje teh šol na svoja ramena. Kmetijsko-nadaljevalno šolstvo bo podpiralo **ministrstvo poljedelstva**, o tem ni nobenega dvoma, toda le z gotovimi zneski, ki bodo namenjeni za nagrade učiteljstva. Vse drugo zlasti vse stvarne potreščine bodo morali prispevati lokalni činitelji, občina, krajni šolski svet, posojilnice in drugi vneti rodoljubi in podporniki.

Drugič moram opozoriti na to, da ima biti **obisk šole** za tisto šolsko občino, kjer se ustanovi taka nadaljevalna šola, **obvezen za vso mladino od 14. leta naprej**, in sicer na daljavo do 6 km. Na ta način so urejene tudi kmetijsko-nadaljevalne šole na Češkoslovaškem, in ta način organizacije bo tudi v naših razmerah najprikladnejši. **Kjer se ustanovi taka šola, tam mora biti obisk obvezen**, sicer ni pričakovati zadostnega uspeha in bi bil tudi ves obstanek take šole v vedni nevarnosti.

Iz načrtov za kmetijsko-nadaljevalne šole je sicer razvidno, da so te šole dvoletne in da trajajo čez zimski čas po 5 mesecev na leto. Na teden je po 6 ur pouka, ob dveh dnevih po 3 ure na dan. **V kmetijsko-nadaljevalnih šolah** se poučujejo predmeti s posebnim ozirom na potrebe kmetovalca in praktičnega življenja, kakor kmetijsko spise, kmetijsko računstvo, kmetijsko prirodnoznanstvo, kmetijsko gospodarstvo in združništvo, državljanstvo in zakonodaja v gospodinjstvo-nadaljevalnih šolah pa gospodinjstvo spise, gospodinjstvo računovodstvo, kmetijsko gospodarstvo in ročno delo. Pouk se popolnčuje s pogovori, z družabnimi prireditvami s poučnimi izleti, razstavami itd.

(Dalje prihodnjč.)

—t Glas obrtnikov za obrtno-nadaljevalno šolstvo. Na zborovanju obrtnikov vse Slovenije v Ljubljani se je po končani debati o bolniški blagajni načelo prevažno vprašanje o obrtnih šolah. Obrtništvo bo napredovalo le, če bo dobro strokovno napredovalo. Podoželske šole povečini še niso otvorene ker ni zato potrebnega denarja. Država sicer prispeva k vzdrževanju teh šol dve tretjini vseh stroškov. Ostala tretjina pa ni krita, ker nočejo nositi občinski zastopi teh stroškov, ki sestoje večinoma iz zastopnikov kmetijskega stanu, ki nima interesa na obrtnem šolstvu. Zato zahtevamo da se naj vse obrtne šole podržavi. Gospod Ogrič poudarja, da je g. sekcijski